

Két ember történelme

1.

1930 augusztusában egy Tanbo nevű fiú és egy Lanhua nevű lány együtt üldögélt a lépcsőnek azon a részén, ahová a napsütés nem ért el. Mögöttük cinóbervörös kapu, rajta orosz-lánfejet mintázó rézkopogtató. Tanbo, a ház urának fia és Lanhua, a cseléd kislánya gyakran üldögéltek így együtt. Hátuk mögött állandóan ott morajlott a ház asszonyának zsémbelése, s ültében Lanhua ennek a tompa mormolásnak a ritmusára ringatózott.

Miközben így együtt ücsörögtek, az álmaikról beszélgettek halkán.

Tanbót álmában gyakran kínozza pisilési inger. Ilyenkor álma képzelte díszletei között kutat az éjjeliedény után. Délre néző szobájában végtelen nyugtalanság gyötri. A valóságban az ágy lábához készített éjjeliedénynek az álomban ugyanis nyoma sincs. A fáradhatatlan keresgéléstől az álombeli Tanbo egyre keservesebb kínokat él át. Aztán kimegy az utcára, ahol a fel-alá futkosó riksák forgatagában koldusok haladnak el mellette. Végül nem bírja tovább, s az utcán könnyít magán.

Ezután az álom szertefoszlik. A pirkadni készülő ég szürkére színezi az ablakot. Az álombeli utca szerepét a valóságban az ágy tölti be. Mikor Tanbo felébred, langyos nedvességet érez maga alatt. A fiú kinyitja álomittas szemeit, s küszködve próbálja felidézni álma történéseit, mire tudata végül teljesen kitisztul. Nagyon röstelli magát az összepisilt ágy miatt. Ahogy az ablakon beszökő fény fehéredni kezd, ismét lehunyja szemeit, s mély álomba merül.

– És te?

A fiú kérdése melegséggel volt teli, kitűnt belőle, hogy azt reméli, a lány is élt már át hasonlót.

A lány egészen zavarba jött a kérdéstől, s ahogy ilyenkor szokása volt, szemeit a két kezével takarta el.

– Te is szoktál hát ilyet álmodni?

Kérdezősködött tovább a fiú.

Előttük végtelenbe nyúló szűk utca, kétoldalt pedig sűrű téglából rakott magas falak.

A falak ugyan nem olyan hosszú ideje álltak, de a téglák réseit között már szemérmes fűszálak nőttek, s halkán ringatóztak a szélben.

– Mondd el!

Erősködött Tanbo.

A lány fülig pirult, miközben lehajtott fejjel elmesélte a fiúéhoz hasonló álmát. Őt is kínozza a pisilhetnék, s ő is mindent tívű tesz az éjjeliedény után kutatva.

– És aztán te is az utcán pisilsz? – kérdezte a fiú izgatottan.

A lány azonban a fejét rázta, és elmondta neki, hogy ő végül mindig rátalál az éjjeliedényre.

Ez a különbség nagyon zavarba ejtette a fiút. Felemelte a fejét és a fal felett az eget kémlelte, látta, hogyan úsznak a felhők, s hogyan szikrázik a napfény a fal legtetején.

A lány vajon miért találja meg mindig az éjjeliedényt, s neki miért nem sikerül soha – tűnődött Tanbo.

Ez a gondolat féltékeny haragra lobbantotta.

Később aztán azt kérdezte a lánytól:

– És amikor felkelsz, neked is vizes az ágyneműd?

A lány bólogatott.

A vége tehát mégis ugyanaz volt.

2.

1939 novemberében az ekkor tizenhét éves Tanbo és a tizenhat éves Lanhua nem üldögéltek már együtt a kapu előtti lépcsőn. Tanbo akkoriban fekete diákruhában járt, kezében Lu Xun egyik regénye, vagy Hu Shi verseskötete. Izgatott lelkesültséggel kelt át az udvaron, akár távozott éppen, akár hazaérkezett. Lanhua pedig megörökölte anyja munkáját, rongyos virágos kötényében sürgött-forgott a ház asszonyának zsémbelése közepette.

Egy-egy beszélgetés persze elkerülhetetlen volt.

Tanbo tizenhét éves testében tavasz zibongott, így hát olykor váratlanul megállította Lanhua, és lázasan tündöklő szemekkel ecsetelte neki a legújabb eszméket. Lanhua olyankor lehajtott fővel hallgatta, s egy szót sem szólt, elvégre is elmúltak már azok az idők, mikor ők ketten játszópajtások voltak. A lány talán elkezdett jelentőséget tulajdonítani Tanbo fiatalúri rangjának. Az egyenrangú kölcsönös szeretet eszméjében elmélyült Tanbo azonban nehezen ismerte fel, ahogy a távolság kettejük közt csendesen növekszik.

Az év novemberének utolsó napján Lanhua, mint rendszeren szokta, épp a cinóbervörös bútorokat törölgette egy ronggyal. Tanbo az ablak előtt ült, és Tagore repülő madarokról szóló versét olvasta. Lanhua törölgetés közben azon igyekezett, hogy a lehető legkevesebb zajt csapja, s néhány szemérmes, lopott pillantást vetett a fiúra. Azt kívánta, bár ne rontaná

el semmi ezt a nyugalmat. Az olvasásba azonban előbb-utóbb mindig belefárad az ember. Tanbo becsukta a könyvet, s óhatatlanul beszélgetésbe kezdett.

Tizenhét évesen gyakran álmódott arról, hogy hajóra száll, s végtelennek tűnően hosszan zötykölődik a tenger hullámain. S mikor felébred, akkor is vele marad egyfajta mohó vágy, hogy világot lásson.

Most elmesélte a lánynak ezt az álmában oly gyakran rátörő nyughatatlanságot.

– El akarok menni Yan'anba – mondta neki.

Lanhua értetlenül nézte, világosan látszott, az a szó, hogy „Yan'an”, semmit sem mond neki.

Tanbónak azonban esze ágában sem volt ennél többet az orrára kötni, csupán azt akarta megtudni, miről álmodik mostanában a lány. Ez a szokás még 1930-ból eredt.

Lanhua ismét ugyanúgy zavarba jött a kérdéstől, mint ahogy 1930-ban is. Azután megvalotta, hogy neki is voltak mostanában hasonló álmai. A különbség annyi volt csupán, hogy ő nem hajóra száll, hanem egy négy ember vitte hordkocsin utazik, s a lábán gyönyörű, színes hímzett cipőt visel. A hordkocsi pedig bejárja vele a város valamennyi utcáját.

Miután végighallgatta, Tanbo nevetve így szólt:

– A te álmod és az én álmom nem egyformák.

Majd így folytatta:

– Te férjhez akarsz menni.

Akkoriban a japánok már elfoglalták a várost, amelyben éltek.

3.

1950 áprilisában a népi felszabadító hadsereg egyik művészeti osztagának vezetőjeként tevékenykedő Tanbo, derekán övvel, lábán pedig lábszárvédővel tért haza otthonába, amitől immár tíz éve, hogy búcsút vett. Ekkorra már az egész ország felszabadult. Tanbo is épp leszerelni készült, mikor szerét ejtette a látogatásnak.

Lanhua most is ugyanúgy ott élt Tanbóék házában, de már nem volt a család szolgálatában, saját, önálló életbe kezdett. A ház két szobáját leválasztották a számára.

Ahogy Tanbo délcegen és diadalittasan visszatért, mély benyomást tett Lanhuára. Lanhua ekkorra már többgyermekes anya volt, s elvesztette hajdani karcsú alakját, vaskos derekának ringása egyre jobban elkoptatta egykori szépségének emlékét.

Előre megálmodta Tanbo hazatérésének körülményeit, s az álmaiban feltűnő férfi minden részletében olyan volt épp, mint amilyen a valóságban is. Ezért aztán egyik nap délben, miután a férje elment hazulról, el is mesélte Tanbónak az álmát.

– Éppen így jöttél haza – mondta Lanhua. Már nem volt olyan szégyenlős, mint lánykorában, elvégre is egy egész sereg kisgyermek édesanyja volt. Ahogy az álmát mesélte, hangjában a legapróbb érzelmi töltet sem derengett, mintha csak egy tál ételt írta le, amit a konyha padlójára helyeztek. A hangja egészen hétköznapien csengett.

Miután végighallgatta, Tanbónak is eszébe jutott egy álma, melyet egyik éjjel a hazaútja közben álmódott. Álmában Lanhua tűnt fel. Csakhogy még a lánykori alakjában.

– Én is láttalak téged álmomban – mondta Tanbo.

De ahogy így elnézte a mostani kövérkés asszonyt, inkább nem kezdte el ecsetelni neki hajdanvolt szépségét. Lanhuával kapcsolatos álmai mindörökre eltűntek.

4.

1972. december. Tanbo lehorgasztott fejjel, ellenforradalmárnak bélyegezve tért haza. Édesanyja meghalt, s a temetéssel kapcsolatos ügyeket jött haza intézni.

Lanhua gyermekei már mind felnőttek. Az asszonynak azonban továbbra sem volt semmilyen szakmája. Mikor Tanbo hazaért, Lanhua éppen egy műanyag fóliát tisztogatott, ebből tartotta fenn magát.

Ahogy Tanbo elment az asszony mellett foszladozó, fekete vattakabátjában, egy pillanatra megtorpant mellette, s rémülten nevetett fel.

Miután Lanhua meglátta, halkan annyit mondott: – Ó!

Tanbo ezután megnyugodva ballagott tovább a szobája felé. Kis idő elteltével aztán Lanhua kopogtatott az ajtaján, és azt kérdezte tőle:

– Segíthetek valamiben?

Tanbo szétnézett a szobában, s mindent szép rendben talált. Nem tudta, mit mondjon.

Lanhua értesítette őt anyja haláláról.

Ezúttal nem volt semmilyen álmom, amit megbeszélhetek volna.

5.

1985. október. Az immár nyugdíjba vonult Tanbo naphosszat csak az udvarban ült és nappozott. Az őszi időben folyton fázott.

Lanhua is megöregedett, s haja őszbe csavarodott, de még mindig ereje teljében volt. Unokák hada vette körül. Unokái körében sürgött-forgott szüntelen, mint aki egyáltalán nem ismer fáradtságot. Közben pedig ki-be szaladgált a házból, a mindennapi teendőkről is ő gondoskodott.

Tubákos flakon
flambémázzal,
porcelán

Egy nagy lavórnyi ruhát állított ki az udvarban a kőre, és hozzáfogott a mosáshoz.
Tanbo hunyorgó szemmel nézte, milyen erősen és fűgén mozognak az asszony kezei a lavórban. A mosás susogó-plocsgó hangjai közepette szorongva mesélni kezdett Lanhuának:
Mostanában gyakran álmodja, hogy amikor átkel egy hídon, a híd váratlanul leszakad. Amikor pedig egy ház mellett sétál el, a fejére zuhan egy cserép.
Lanhua némán hallgatta, s közben ugyanúgy folytatta a mosást.
Tanbo megkérdezte tőle:
– Neked is vannak ilyen álmaid?
– Nincsenek – rázta a fejét az asszony.

Nagy Mariann fordítása